

ANGLIA MINT A FELTÉTELES SZABADON BOCSÁTÁS SPECIÁLIS TERÜLETE, AVAGY A PAROLE BOARD¹ ELJÁRÁSA²

Nagy Anita

A büntetés-végrehajtási intézmények túlzásfokltsága világméretú probléma. A börtönpopuláció csökkentése érdekében számos jogintézmény jött létre, ezek egyike a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége. Az ezzel kapcsolatos eljárás Angliában a hazai megoldástól alapvetően eltérő rendszerben, az ún. Panel/Parole Board eljárásának keretében zajlik. A testület három tagból áll, elnöke legalább öt éves jogi gyakorlattal rendelkező személy, további tagjai pedig nem rendelkeznek jogi végzettséggel (bizonyos esetekben pszichiáter vagy pszichológus végzettségűek). A testület mind a büntetés-végrehajtás szervezetétől, mind az Igazságügyi Minisztériumtól függetlenül működik. Az eljárás menete is lényegesen eltér a hazai rendszertől. Ezt a speciális feltételes szabadon bocsátási eljárást kívántam bemutatni tanulmányomban a hazai jogi szakirodalommal foglalkozók számára.

Bevezetés

2014 őszén alkalmam nyílt egy rövid ösztöndíj keretében, – Nicola Padfield³ a cambridgei Fitzwilliam College Master-e és az Institute of Criminology meghívására – a cambridgei Institute of Criminology-ban egy rövid kutatói programon részt venni. A tanulmányút alatt a feltételes szabadon bocsátással kapcsolatos eljárás érdekelt Angliában, amely nem hasonlítható a magyar megoldáshoz, hiszen ott nem a büntetés-végrehajtási bíró, hanem egy külön testület, az ún. Panel (Parole Board) bírálja el az ítéltek kérelmeit. A következőkben ennek a testületnek a munkájáról, eljárásáról és a részt vevő személyek eljárási jogairól lesz szó.

Az Igazságügyi Minisztérium hivatalos tájékoztatója alapján, 2015-ben a fogvatartottak száma Angliában megközelítőleg 86.000 fő volt.⁴ Ilyen – hazánkhoz hasonló – börtönpopuláció mellett elkerülhetetlen a túlzásfokltsággal való foglalkozás.

- 1 A fejezet a Cambridge, 2014 Institute of Criminology-ban folytatott kutatómunka eredménye. Felhasználva: Nicola Padfielddel (Senior Lecturer in Law, University of Cambridge; Fellow of Fitzwilliam College, Cambridge; Crown Court Recorder) készített interjú Institute of Criminology, Cambridge, UK
- 2 A tanulmány korábban megjelent, eredeti, bővebb változata a szerző „Szabadulás a büntetés-végrehajtási intézetből” című könyvében olvasható.
- 3 Padfield N., MA, Dip Crim, DÉS became Master of Fitzwilliam College
- 4 Adatok forrása: National Offender Management Service: Prison population figures 2015

	Fő
Fogvatartotti létszám	86 107
Férfiak	82 159
Nők	3 948
Elhelyezhető létszám	88 195

Angliában különböző megoldások kínálóznak a túlzásfoltosság kiküszöbölésére, így az electronic monitoring – amely immár 2015. április 1-től reintegrációs őrizet formájában hazánkban is létezik – és a feltételes szabadon bocsátás (conditional release) intézménye.

Mint azt a következő táblázat mutatja⁵, Európában a feltételes szabadon bocsátás időpontja országonként váltakozik. Vannak országok – például Litvánia és Lengyelország –, ahol a feltételes szabadon bocsátás mind a 4 variánsa megengedett, így van lehetőség 1/3-al, 1/2-el, 2/3-al és 3/4-el is szabadulnia az elítéltnak. Más országokban, például Franciaországban és Csehországban csak a visszaesés ténye alapozza meg a 2/3-os feltételes szabadon bocsátást, míg az 1/2-es kedvezménytel Finnországban és Németországban csak akkor szabadulhat az elítélt, ha első büntényes.

Magyarországon a büntetés letöltésének 2/3-a az általános szabály, míg Angliában – ahogy az alábbi táblázatból is kitűnik – a *Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act 2012* és a *2003-as Büntető Törvénykönyv* alapján a büntetés letöltésének felével lehet szabadulni, amely sokak szerint⁶ talán túl kevés, mivel igen magas azok aránya, akik megszegik a feltételes szabadon bocsátás szabályait.⁷

Feltételes kedvezményes szabadulás 1/3-dal	Belgium, Horvátország (kivételes, továbbiakban kiv.), Dánia (kiv), Görögország (2/5), Livánia, Lengyelország, Szlovénia (kiv)
Feltételes kedvezményes szabadulás 1/2-del	Auszria, Horvátország, Csehország, Anglia/Wales, Észtország, Finnország (első büntényes), Franciaország, Németország (első büntényes), Magyarország (5évet meg nem haladó szab. vesztes esetén, különös méltánylás) Olaszország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Oroszország, Skócia, Szlovénia, Spanyolország (kiv), Svájc (kiv)

5 Early/Conditional Release and Transition Management in Europe, Paper presented at the International Conference on Prisoner Resettlement in Europe, 26-28 March, University of Greifswald, Germany előadása alapján

6 Padfield, N. (2013)

7 Grimwood, G. G., Strickland, P., p. 3.

Feltételes kedvezmény-nyel szabadulás 2/3-dal	Ausztria (kiv.), Belgium (3 év feletti szabadságvesztés esetén), Csehország (visszaesők), Dánia, Anglia/Wales (spec. ítéletek esetén), Észtország (veszélyes elkövetők esetén), Finnország, Franciaország (visszaesők esetén), Németország, Magyarország, Írország (visszaesők esetén), Litvánia, Hollandia, Lengyelország (visszaesők esetén) Románia, Oroszország, Skócia (kiv.), Spanyolország (kiv.), Svédország, Svájc, Törökország
Feltételes kedvezmény-nyel szabadulás 3/4 -del	Görögország (3/5 ha a büntetés 5-20 évig terjed), Írország (4/5), Olaszország (visszaesők esetén), Litvánia, Lengyelország, Románia (10 év feletti büntetés esetén), Szlovénia (15 év feletti büntetés esetén), Spanyolország, Törökország

Angliában a feltételes szabadság elnyerésének jellegzetessége, hogy az elítéltek esetében a döntési jogosultsággal bíró testület nem kötődik sem a büntetés-végrehajtás szervezetéhez, sem az Igazságügyi Minisztériumhoz⁸, s a testület neve az ún. Parole Board. A Parole Board-ot 1968-ban vezették be – a „the Criminal Justice Act 1967” rendelkezései alapján –, és az ún. Parole Board Rules⁹ rendelkezései alapján jár el.¹⁰

Két eset van csupán, amikor nem a Parole Board, hanem a miniszter hozza meg a végső döntést a feltételes szabadon bocsátás kérdésében, így ha valakit:

- a) 15 évi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés-büntetésre ítélték, vagy
- b) 1992. október 1. előtt ítélték el.

A Parole Board intézménye merőben eltér a mi büntetés-végrehajtási bírói intézményünkötől, s a következőkben ennek a számunkra kissé idegen testületnek az eljárását elemzem a bizonyítási eszközökön túl, a lefolytatott meghallgatás szabályai és a résztvevők szemszögéből.

A Parole Board eljárása

A Parole Board eljárására jellemző, hogy hat hónappal a büntetés felének letelte előtt, az elítélt kérelmére indul meg.¹¹

A lehetséges kezdőnap előtt két hónappal kezdi meg munkáját a döntéshozó testület néhány tagja (ún. Panel), amely sorra veszi mind a társadalmat érintő kockázatokat, mind az elítélt oldalán felmerülő előnyöket. A Panel tagjai esetenként szóbeli elbeszélgetés útján is meg kívánnak győződni az elítélt feltételes sza-

8 Independent Executive Non-Departmental Public Body (NDPB) on 1 July 1996 under the Criminal Justice and Public Order Act 1994

9 Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011

10 Padfield, N. (2007) p. 1.

11 Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011,

badságra bocsáthatóságáról, ez egyfajta elő meghallhatást jelent az elítélt részéről (pre-hearing preparation). A Parole Board eljárása ellen fellebbezésnek van helye.¹²

Fontos, hogy amennyiben a Parole Board elutasítja a kérelmet, akkor az nem eredményezi a kedvezménytől való végleges elesést, mivel az elítélt évente benyújthatja feltételes szabadon bocsátás iránti kérelmét.

A Parole Board, eljárása során – hasonlóan a mi bv. bírónkhoz – több szempontot is mérlegel az elítélt szabadon bocsátása kapcsán, így figyelembe veszi¹³:

- a büntetés-végrehajtási intézet beszámolóit,
- a pártfogó felügyelet beszámolóit,
- az elkövetett bűncselekmény jellegét,
- a börtönben tanúsított magatartást,
- a barátok és a család támogatását, lakhatást,
- a terveket (pl. fennáll-e munkaviszony lehetősége) és a
- pszichológiai véleményyt.¹⁴

A Parole Board konkrét eljárását a határozott idejű szabadságvesztéssel sújtott elítéltek feltételes szabadon bocsátása esetén úgy kell elképzelnünk, mintha egy „munkanapló” lenne, benne a hetek előre le vannak bontva, s ehhez a Parole Boardnak mindenképpen tartania kell magát. Ez az ügymenet a mi büntetés-végrehajtási bírói eljárásunkhoz képest teljesen más, de talán pont ez adja az intézmény sokszínűségét.¹⁵

26. hét	Az ügyintéző megküldi az elítéltnak a feltételes szabadon bocsátás iránti kérelmet.
25. hét	Megigénylik a szükséges jelentéseket.
17. hét	Az elítélttel ismertetik a jelentéseket, elkészül a „dosszié”.
13. hét	Ellenőrzik és lezárják a beérkezett jelentéseket.
12. hét	A Parole Board megjelöli annak időpontját, amíg a szükséges iratoknak be kell érkeznie hozzá.
7. hét	A Parole Board áttekinti, megvizsgálja a beérkezett iratanyagokat.
6. hét	Parole Board döntése: jóváhagy, elutasít vagy a döntését elhalasztja. Meghallgatás ideje.
2-3. hét	A büntetés-végrehajtási intézet egyeztet a Pártfogó Felügyelői Szolgálattal, a szabadon bocsátás feltételei vonatkozásában.
1. hét	A büntetés-végrehajtási intézet elkészíti a szabadon bocsátásról készült igazolást.
0. hét	Az elítéltet szabadon bocsátják.

¹² Padfield, N. (2006) p. 18.

¹³ Határozott idejű szabadságvesztésre ítélték esetében a feltételes szabadon bocsátás időbeosztása -Timetable for determinate sentence parole review (Prison Service Order PSO 6000 Chapter 5 G függelék) <https://www.justice.gov.uk/downloads/offenders/psipso/psopso-6000.pdf> (2015.10.23)

¹⁴ Ez nem kötelező jellegű, csak akkor, ha az elítéltnak korábban volt kapcsolata pszichológussal, u.o. para. 14

¹⁵ U.o., B függelék

Mint ahogy a fenti eseménynaplóból is látszik, a tényleges meghallgatásra és a döntés meghozatalára a szabadon bocsátást megelőző hat héttel kerül sor. A meghallgatás a büntetés-végrehajtási intézetben történik, s addigra már a szükséges iratoknak és a tanúvallomásoknak rendelkezésre kell állnia.

Meghallgatás¹⁶

Az eljárásban résztvevőket legalább három héttel a meghallgatás előtt értesíteni kell. Az időpontokat az eljárásban résztvevőkkel ritkán egyeztetik, hasonlóan a nálunk tárgyalásra idézéshez. Kivételes esetben azonban mégis sor kerülhet rá, mégpedig abban az esetben, ha az adott büntetés-végrehajtási intézetben csak egy embernek az ügyében kerül sor meghallgatásra és az is nagyon komplex jellegű. A Parole Board elsődleges szempontja, hogy a meghallgatás hatékony legyen és minden szükséges bizonyítási eszköz rendelkezésre álljon.

Ebben az előkészítő szakaszban az alábbiak vonatkozásában lehet még szükség intézkedésekre:¹⁷

- további tanúzási kérelmek teljesítése,
- tanúvédelmi okokból speciális intézkedések, illetve videó kapcsolat biztosítása (kvázi a magyar megfelelője: tanú zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatása),
- szükség esetén tolmács biztosítása,
- annak mérlegelése, hogy szükséges-e a helyszín megváltoztatása biztonsági vagy gyakorlati szempontok alapján,
- az elítélt védője kérhet halasztást, ha attól tart, hogy fontos bizonyíték nem áll majd rendelkezésre a meghallgatáson, vagy gondot okoz a tanúknak a megjelenés.

A Parole Board rendelkezései alapján (a magyar megoldáshoz hasonlóan) a meghallgatást elsődlegesen abban a büntetés-végrehajtási intézetben¹⁸ kell tartani, ahol az elítéltet fogva tartják, hiszen a tanúk többsége ott érhető el, másrészt nem merül fel biztonsági kockázat az elítéltnak más intézménybe történő átszállítása kapcsán. A meghallgatást az egyes intézmények nagy tárgyalótermeiben bonyolítják le, de vannak mellékszobák a tanúk és a privát megbeszélések számára.¹⁹ Előfordulhat olyan eset, hogy a rendelkezésre álló helyiségek minősége aláássa a meghallgatás eredményességét, ennek ellenére a halasztási vagy elnapolási kérelmek olyan mértékben hátráltatnák az elítélt ügyének elbírálását, hogy inkább megtartják a meghallgatásokat. Csak akkor lehet szó a tárgyalás elnapolásáról vagy elhalasztásáról, ha a körülmények nagy mértékben akadályozzák a jogi képviselőt abban, hogy az elítélt érdekét képviselje.

¹⁶ Arnott H., Creighton S. (2014) p. 162.

¹⁷ Arnott H., Creighton S. (2014) p. 164.

¹⁸ Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011 - PBR r 18(1)

¹⁹ Vannak azonban olyan intézetek is, ahol a meghallgatást a tornateremben tartják

A Parole Board rendelkezései értelmében a meghallgatások – hasonlóan a magyar megoldáshoz – zárt tárgyalások, részben biztonsági okokból, részben pedig az elítéltek személyiségi jogainak védelme érdekében.

Résztevők a Parole Board eljárásában

A meghallgatáson jelen lévő tanúk eskü alatt vallanak. Az elítélten és képviselőjén túl az alábbi személyek vannak jelen:

A Bizottság (PB) ún. Panel²⁰

A bizottság egy háromtagú testület, amelynek a jellemzője, hogy elnökének legálább öt éves jogi gyakorlattal kell rendelkeznie.

Mikor az angol Büntető Törvénykönyv bevezette a szóbeli meghallgatásokat, a bizottság tagjai csak bírák lehettek, de az ügyek növekvő száma miatt, szükséges volt a Parole Board létszámának növelése, mely a jogszabályi feltételek enyhüléséhez vezetett. Így már csak komplex, vagy nagy jelentőségű ügyek esetén előírás a hivatásos bíró által elnökölt bizottság. A Parole Board másik két tagja nem rendelkezik jogi végzettséggel. Életfogytig tartó büntetéssel sújtott elítélt esetén, még mindig bevett gyakorlat, hogy az egyik tagnak pszichiáteri vagy pszichológusi végzettséggel kell rendelkeznie, hogy a kockázatfelismerés biztosított legyen.²¹

A bizottsági adminisztrátor (jegyző)

Az esetek többségében jelen van egy adminisztrátor, akinek feladata a Parole Board adminisztrációs tevékenységének segítése és a jegyzőkönyv elkészítése. Egy ideig a meghallgatáson nem volt jelen jegyző, így hangfelvétel felhasználásával készült feljegyzés a bizonyítékokról. A növekvő ügyszámra tekintettel azonban célszerűnek látszott a jegyző alkalmazása. Amennyiben a meghallgatáson nem tud jelen lenni jegyző, úgy indokolt a beszélgetés elhalasztása.

Az államtitkár képviselője²²

Egy bv.-s képviselő van jelen, aki képviseli az államtitkárt, s ha érdekellentét van ezen bv.-s tisztviselő és az államtitkár között, akkor a bv.-s tisztviselőt tanúként hallgatják meg, és kijelölnék egy másikat, akivel nincs érdekellentéte az államtitkárnak.

A tanúk

Az esetek túlnyomó többségében a tanúk a meghallgatás végéig jelen vannak. Ennek oka, hogy az elhangzottak fontosak a kockázatok felmérésében, és hasznos ismeretet nyújtanak. Ez alól kivételt képeznek a vitatott ténybeli állítások, ame-

²⁰ A guide to help you with your Parole review, Information for prisoners, p. 6.

²¹ Arnott H., Creighton S. (2014), p. 160-161.

²² The Secretary of State's representative

lyek már korábban, a büntetőeljárás szakaszban is előfordultak. Ilyenkor a tanúk csak annyi időre tartózkodnak a teremben, amíg vallomásukat megteszik.²³

A Parole Board Rules²⁴ előírja a tanúk nevének, lakcímének, foglalkozásának és tanúvallomásuk tartalmának feltüntetését a kérelemben, amely aztán a „dosz-sziéba” kerül.

Mivel a tanúk legtöbb esetben részletesen leírják a vallomásukat, azok tartalmát így nem szükséges ismételgetni, ehelyett elégséges megjelölni az általuk bizonyított tény, illetve azt, hogy az mennyiben járul hozzá a döntéshozatalhoz.

A tanúvallomásoknál általában az alábbi szabályok érvényesülnek:

- a független szakértők és családtagok megjelenése megengedett,
- azok a tanúk, akik segíteni tudják a kockázatelemzés hatékonyságát, mindig megjelenhetnek,
- amennyiben az elítéltet nyitott intézményben őrzik, az őrzéséért felelős felügyelőtiszttel jelenléte kötelező.²⁵

Mikor a Parole Board elbírálta a tanúzási kérelmeket, akkor a feleket értesíteni kell a jóváhagyott tanúk névsoráról. A kérelmek elbírálásakor a bizottság arról is dönt, hogy szükséges-e további tanúk jelenléte. Ilyen esetben, ha egyik fél sem kérte tanúzásra az adott személyt, a Parole Board utasíthatja a tanút a megjelenésre. A feleket az ilyen tanúk nevééről, lakcíméről és foglalkozásáról, valamint az általuk szolgáltatott bizonyítékról tájékoztatni kell.

A 2011-es Parole Board Rules-ban már helyet kapott az a lehetőség is, hogy a tanúkat videó kapcsolat útján lehessen kihallgatni, így csökkenteni lehet a személyes megjelenés által rájuk rótt anyagi és más természetű terhet. A tanúk megjelenésének biztosítása azt a személyt terheli, aki a tanúzási kérelmet benyújtotta,²⁶ mivel a Parole Boardnak nincsen idézési jogosultsága.

A Parole Board az alábbi iratot bocsáthatja ki kvázi idézésként:

„A Parole Board kéri, hogy ...(tanú neve) a meghallgatáson megjelenjen és ott bizonyítékot szolgáltatson. A meghallgatás formailag nem kötött, de a PB, mint bíróság jár el.

A távolmaradás csak méltányolható körülmények fennállása esetén megengedett, és a PB a részvétel kikényszerítése végett, idézést is elrendelhet. Távolmaradás esetén alapos indokolás kötelező.”

Ez azt jelenti, hogy amennyiben idézésért a megyei vagy a Legfelsőbb Bírósághoz kellene folyamodni, akkor a Polgári eljárásjogi törvény (Civil Procedure Rule) rendelkezései szerint szükséges eljárni. Az ilyen kérelmekben fel kell tün-

23 Arnott H., Creighton S. (2014) p. 162.

24 Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011 - PBR r 18(1)

25 Arnott H., Creighton S. (2014) p. 149.

26 Ez azt jelenti, hogy többnyire az elítélt nevében eljáró jogi képviselőt terheli felelősség, a tanúknak a meghallgatás időpontjáról és felkérésükről történő értesítés. Amennyiben a Parole Board kér fel tanút, akkor annak értesítését az államot képviselő fél végzi.

tetni, hogy a Parole Board rendelte el a tanúként való meghallgatást és alá kell támasztania az idézés szükségességét.

Az idézésre, az alábbi szempontok alapján kerülhet csak sor:

- csak olyan esetben bocsátható ki idézés, ha a szóbeli bizonyíték kulcsfontosságú az ügyben,
- ha a tanú vonakodik megjelenni, a bizottság minden esetben köteles engedélyezni az írásbeli bizonyítást,
- kiskorúak semmilyen esetben nem kényszeríthetők megjelenésre,
- a tanú csak megjelenésre kényszeríthető, de tanúskodásra nem.

Megfigyelők

Általában ők is jelen vannak a meghallgatás végéig. A megfigyelőket a felek kérhetik, s az erre irányuló kérelmeket a tanúzási kérelmekkel egy időben kell benyújtani. A Parole Board mellett a büntetés-végrehajtási intézet igazgatójának a beleegyezése is kell a jelenlétükhöz.²⁷

A megfigyelői részvétel általában három csoportba sorolható:

1. Előfordul, hogy az elítélt a közeli barátja vagy családtagja, esetenként felügyelőtisztnak jelenlétét kérelmezi támogatás céljából.

Az elítélt figyelmét ilyenkor fel kell hívni arra a körülményre, hogy a meghallgatáson olyan részletességgel kell majd beszélni a történekről a hozzátartozók előtt (különösen, ha szexuális jellegű vagy erőszakos cselekményekről van szó), amely nehézséget okozhat számára.

2. A büntetés-végrehajtási intézet kéri fel a megfigyelőket a jelenlétre a meghallgatáson, mivel később ők is érintettek lesznek a Parole Board eljárásában, így tanulási céllal történik a bevonásuk az eljárásba.
3. A Parole Board kéri fel hasonló céllal a gyakornokokat az eljárásban történő részvételre. Esetenként előfordulhat kutatók felkérése is az eljárásban.

Az ilyen kérelmek elbírálásakor a bizottságnak tekintettel kell lennie a megjelenők számára, és az elítélt részére nyugodt környezet biztosítására. Habár nem garantált, hogy a Parole Board figyelembe veszi az elítélt kifogását, az angol Adatvédelmi Törvénybe²⁸ ütközne, ha az elítélt kifejezett kérelme ellenére megfigyelő lehetne jelen a meghallgatáson.

A meghallgatás menete

A Parole Board Rules²⁹ szabályai szerint „a bizottság formai kötöttségek nélkül kérdéseket intéz a felekhez, míg megbizonyosodik az elítélt által jelentett kockázatok mértékéről. Az eljárás menetét bárhogyan alakíthatja, a részletek minél alaposabb felderítése és a legigazságosabb eljárás biztosítása érdekében”

²⁷ Arnott H., Creighton S. (2014) p. 162.

²⁸ Data Protection Act, 1998

²⁹ The Parole Board Rules (PBR) 19. cikke (2) bekezdése

A Parole Board Rules pár fontos alapelvet is felállít a meghallgatás vonatkozásában, így:³⁰

- a meghallgatásnak a lehető legkevesebb formai kötöttséggel kell végbe mennie,
- a Parole Board „kvázi a nyomozóhatóság” szerepét tölti be,
- a Parole Boardnak szabad keze van az eljárás lefolytatásában.

Vitatott, hogy a Parole Board eljárásának nyomozó vagy inkább vitarendező³¹ jellegűnek kell-e lennie. Az Európai Emberi Jogi Bíróság a *Hussain and Singh United Kingdom*³² bírósági gyakorlata alapján kifejtette, hogy szükséges lehet a vitarendezési funkció az egyezmény 5. cikk (4)³³ bekezdése értelmében.

„A bíróság véleménye szerint szükséges vitarendezési eljárás olyan esetekben, amelyek hosszabb szabadságvesztéssel fenyegetnek és ahol a személyiségi és érettségi jellemzők fontosak lehetnek a társadalomra veszélyesség felméréséhez, s itt lehetőségnek kell lenni a tanúk meghallgatására.”

A bizonyítás sorrendje tekintetében a Parole Board Rules előírja, hogy a Parole Boardnak előre meg kell szabnia a meghallgatás menetét, ezt követően pedig fel kell hívnia a feleket álláspontjuk ismertetésére.

Mint mindig, először az állam képviselője ismerteti a figyelembe vett szempontokat, és azok alapján elért meglátásait, az elítélt jogi képviselője pedig erre reagál.³⁴

Az esetek döntő többségében az elítéltet hallgatják meg először. Ha az állam képviselője, vagy a Parole Board felkéri a tanút vallomás megtételére, akkor a tanúhoz mind az állam képviselője, mind az elítélt jogi képviselője kérdéseket intézhet. Mivel az eljárások rugalmasan kezelendők, ezért ettől a szabálytól el lehet térni bármikor, de az erre vonatkozó javaslatot célszerű a meghallgatás elején megtenni.

Mivel az elítélt vallomása kulcsfontosságú, ezért fontos, hogy a képviselő mérlegelje, hogy milyen kérdéseket intéz az ügyfeléhez, így előre át kell gondolnia az alábbiakat:

- Az elítélttel minden esetben fontos a kérdéseket előre egyeztetni, hogy az ügyfél ne érezze magát meglepve vagy nyomás alatt.
- Célszerű a lehető legtöbb releváns kérdés megválaszolása, mely után jó esetben a Parole Boardnak nem marad túl sok vizsgálni valója. Valószínű,

30 <https://www.gov.uk/getting-parole/parole-board-hearing>

31 A vitarendezés a szövegkörnyezetben olyan eljárást jelent, ahol legalább képviselt fél jelen van és a tanúk kikérdezésére is lehetőség nyílik. Lásd: Arnott, H., Creighton S. (2006): p. 163.

32 *Hussain and Singh United Kingdom* (1996) 22 EHRR 1 paras 59-60

33 Európai Emberi Jogi Egyezmény 5.§ (4) cikk „Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

34 Amennyiben egyes iratokat késedelmesen nyújtottak be, előre kell egyeztetni, hogy minden fél azonos dokumentáció alapján dolgozik-e. Lásd: Arnott, H., Creighton S. (2006): p. 164.

hogy az elítélt nyugodtabban tud válaszolni a saját képviselője által feltett kérdésre, mint egy idegenére.

- Ajánlott a lényegre törőség és tömörség. A legtöbb esetben a Parole Board az elítélt előéletéről és a törvénysértés óta lezajlott fejlődéséről akar átfogó képet nyerni. Amennyiben a bizonyítékokból kitűnik, hogy csupán a szabadon bocsátás mikéntje vitatott, akkor az előélettel kapcsolatos kérdések nem feltétlenül fontosak. Arra is fel kell hívni az elítélt figyelmét, hogy a Parole Board bármikor közbeszólhat.

A bizonyítási eljárás

Ahogy fentebb részleteztük, a meghallgatáson nincs semmilyen bizonyítási kötelezettség:³⁵

„a Bizottság bizonyítékként értékelhet bármilyen eszközt vagy iratot, mely bíróság előtt is figyelembe vehető bizonyítási eszközként, de senki nem kötelezhető arra, hogy olyan bizonyítékot szolgáltatasson, amely nem tartozik a fentiek körébe.”

A Parole Board széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik abban a kérdésben, hogy milyen formában benyújtott bizonyítékokat vesz figyelembe. Egy eset kapcsán a House of Lords kimondta, hogy a Parole Board feladata a lakosság védelme, mely bizonyos fokú rugalmasságot indokol a figyelembe vehető bizonyítékok kapcsán.³⁶ A Parole Board Rules engedélyezi a bizottságok számára az olyan bizonyítékok figyelembe vételét is, melyek a bíróság előtt nem bírnak bizonyító erővel.

Érdekes, hogy a Parole Boardnak bemutatott bizonyítékok jelentős része hallomáson alapul, tehát mi, a magyar büntetőeljárás törvényünk³⁷ alapján kvázi közvetett bizonyítéknak tartanánk. Azonban – ahogy az a *Sim kontra Parole Board*³⁸ ügyben is kiderül – abban az esetben, ha egyik fél sem vitatja a bizonyíték elfogadhatóságát, akkor az figyelembe vehető (ez teljesen elképzelhetetlen a magyar megoldásban). Az említett ügyben a Fellebbviteli bíróság (Court of Appeal) a bizonyítékok vonatkozásában azt az értelmezést adta, hogy nem is a bizonyítékok értékelhetősége, hanem a bizonyítékok súlya fontos.

Keene LJ bíró véleménye alapján:

„Számomra úgy tűnik, hogy a Parole Board eljárása során amennyiben ténykérdések is fennállnak, nem jelentik azt, hogy a hallomáson alapuló bizonyítékokat a Parole Board ne vehetné figyelembe. Elegendő, ha a PB szem előtt tartja a bizonyíték jellegét és annak megfelelő súlyát... Mint mindig, a körülményektől függ az, hogy mi fair, és mi nem az.”³⁹

³⁵ Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011, 19.cikk 5. bekezdés

³⁶ Roberts v. Parole Board (2005) UKHL 45.

³⁷ 1998. évi XIX. törvény

³⁸ Sim v. Parole Board case (2003) EWCA Civ. 1845

³⁹ Sim v. Parole Board case (2003) EWCA Civ. 1845 Keene LJ. véleménye Para. 57 „as so often, what is or not fair will pe depend on the circumstances of the individual case”

Ugyanezeket a meglátásokat emelte ki Kennedy LJ bíró a *Brooks kontra Parole Board* ügy kapcsán.⁴⁰

Az ún. Brooks ügyben a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki. Az elítélt egy korábbi partnere azt állította, hogy őt megerőszkolta, de emiatt a sértett nem tett feljelentést, csak a Pártfogó Felügyeletnek volt közvetett tudomása az eset megtörténtéről. Ennek ellenére, hogy az ügyben csak közvetett bizonyíték volt, az elítélt feltételes szabadon bocsátását megszüntette a Parole Board azon az alapon, hogy a nemi erőszak valószínűleg megtörtént.

Az esetet Kennedy LJ a következőképpen kommentálta:

*„Szükség lett volna ebben az ügyben a sértett részvételére, de ahogy Keene LJ is korábban hangsúlyozta, az igazságosság követelményei a körülményektől függenek, és véleményem szerint jelen esetben a bizottság eljárása azoknak maradéktalanul megfelelt.”*⁴¹

Érdekes a bizonyítékok értékelésénél Hamish Arnott⁴² azon megállapítása, mely szerint a Parole Board inkább polgári, mint büntető eljárásjogi szabályoknak megfelelően értékeli a bizonyítékokat. Nincs akadálya ugyanis annak, hogy egy már bíróság által elvetett bizonyítási eszközt a Parole Board később alacsonyabb bizonyító erővel ugyan, de mégis figyelembe vegyen.⁴³ Ez is teljesen eltér a magyar büntetőeljárás rendszerünktől, hiszen Magyarországon „a bizonyítási eszközök között nincs értékbeli különbség, nincs közöttük hierarchia, nincsenek olyan bizonyítási eszközök, amelyek bizonyító ereje a törvénynél fogva nagyobb a többinél.”⁴⁴

Az erre vonatkozó legmegfelelőbb példát Lord Nicholls⁴⁵ magyarázza az alábbiak szerint:

„Amikor a bíróság egy tény valószínűségét mérlegeli, szem előtt kell tartania, hogy minél súlyosabb egy vád, annál valószínűtlenebb a tényleges megtörténte, és annál erősebb bizonyíték szükséges megtörténtének valószínűségi alapon történő megállapításához.”

Habár az elmondottak alapján a bizonyítékok értékelhetősége körülményfüggő, a Parole Board által alkalmazott irányelvek legtömörebb összefoglalóját az ún. Watson⁴⁶ ügyben olvassuk. Ezek alapján a

*„döntés során a PB-nak el kell kerülnie, hogy olyan embert börtönözzön be igazságtalanul, aki nem jelent veszélyt a társadalomra, vagy hogy – ellenkezőleg – olyan embernek szolgáltatssa ki azt, aki igenis veszélyt jelent. Ritkán adódik olyan eset, ahol ez a döntés egyértelmű. A PB azonban végső soron inkább a társadalom egészének védelme felé hajlik.”*⁴⁷

40 *Brooks v. Parole Board* (2004) EWCA Civ. 80

41 Arnott H., Creighton S. (2006): p. 167.

42 Arnott H., Creighton S. (2014) p. 164.

43 A bíróságok ezt a szabályt az 1989. évi Children Act rendelkezéseivel összhangban alkalmazták először, amikor egy büntető eljárásban hozott felmentő ítélet ellenére, nem gátolta a bíróságot abban, hogy újabb saját nyomozást folytatasson le.

44 Farkas Á., Róth E. (2012) p. 137-138.

45 (1996) AC 563 at 586

46 (1996) 1 WLR 906

47 (1996) 1 WLR 906 ún. Watson ügyben a fenti véleményt Lord Bingham adta. In: Arnott H., Creighton S. (2014) p. 168.

Konklúzió

A Parole Board eljárása merőben különbözik a magyar büntetés-végrehajtási bíró eljárásától, kezdve onnan, hogy Magyarországon csak bíró jogosult elítéltet feltételes kedvezményben részesíteni. Számos ponton van ugyanakkor hasonlóság, így a bizonyítás során beszerzendő iratokra, a meghallgatáson résztvevők személyi körére vonatkozóan.

Angliában a Parole Board eljárása igencsak népszerű. A legutóbbi statisztikai adatok is azt bizonyítják, hogy mind a határozott idejű (ún. Determinate imprisonment), mind az életfogytig tartó (ún. Life imprisonment), mind pedig a határozatlan idejű szabadságvesztés (IPP) esetén alkalmazzák. Statisztikai adatokat figyelembe véve, a 2014-es esztendőben döntően a legtöbb feltételes kedvezményben részesítés a határozatlan idejű szabadságvesztés (IPP) esetén volt, nevezetesen 501 esetben.⁴⁸

Felhasznált irodalom

1998. évi XIX. törvény

A guide to help you with your Parole review, Information for prisoners, Easy read version, June 2015
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/444706/A_guide_to_help_you_with_your_Parole_Review_-_Easyread_Booklet_2015.pdf

Annual Report and Accounts https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/329169/parole-board-annual-report-2013-14.pdf

Arnott, H., Creighton, Simon (2006, 2014): Parole Board hearings law and practice. Legal Action Group, London

Farkas Á., Róth E. (2012): A büntetőeljárás, Complex, 137-138. o.

Grimwood G. G. and Strickland P.: Early release from prison in England and Wales: an overview, House of Common, Library

National Offender Management Service: Prison populaion figures 2015 <https://www.gov.uk/government/statistics/prison-population-figures-2015> (letöltés: 2015. október 29.)

Padfield, N. (2002): Beyond the Tariff/Human rights and release of life sentence. Willan Publishing, Cullompton

Padfield, N. (2006): The Parole Board in transition. Criminal Law Review, 2006.3.sz.

Padfield, N. (2007): Who to Release? Parole, Fairness and Criminal Justice. Willan Publishing, Cullompton

Padfield, N. – Smit, D. van Z. – Dunkel, F. (2012): Release from Prison. European Policy and Practice, Routledge

Padfield N. (2013): Understanding Recall 2011, Legal Studies Research, University of Cambridge, Faculty of Law Paper 2/2013

Prison populaion figures 2015 <https://www.gov.uk/government/statistics/prison-population-figures-2015> (letöltés: 2015. október 29.)

Prison Service Order PSO 6000, Chapter 5, G függelék

<https://www.justice.gov.uk/downloads/offenders/psipso/psipso-6000.pdf>
 (letöltés: 2015.10.23)

⁴⁸ Forrás: Annual Report and Accounts https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/329169/parole-board-annual-report-2013-14.pdf

The Parole Board Rules (PBR)

<https://www.gov.uk/getting-parole/parole-board-hearing>

Statutory instruments, 2011 no. 2947, Prisons, England and Wales, The Parole Board Rules 2011

Jogesetek

Roberts v. Parole Board (2005) UKHL 45.

Sim v. Parole Board case (2003) EWCA Civ. 1845

Brooks v. Parole Board (2004) EWCA Civ. 80

Hussain and Singh v. United Kingdom (1996) 22 EHRR 1 paras 59-60